

NOTAT

Til: Opplandsbenken
Fra: Valdres Hytteforum
Dato: 21.mars 2017

Rigmor Aasrud, Gran (Ap)
Tore Hagebakken, Gjøvik (Ap)
Stine Renate Håheim, Nord-Aurdal (Ap)
Anne Tingelstad Wøien, Gran (Sp)
Olemic Thommesen, Lillehammer (H)
Morten Ørsal Johansen, Nordre Land (Frp)
Ketil Kjenseth, Gjøvik (V)

Kjære Opplandsbenken,

I denne stortingsperioden har det kommet 3 stortingsmeldinger som alle har stor betydning for den politiske forståelsen av hytte- og fritidsfenomenet:

- STM 18 (2015-16) Friluftsliv
- STM 18 (2016-17) Berekraftige byar og sterke distrikt
- STM 19 (2016-17) Opplev Norge (Reiseliv)

Oppland er det største hyttefylket, og det kan derfor være naturlig at spesielt Opplandsbenken er godt orientert om – og pådrivere for – en kunnskapsbasert tilnærming til politikken knyttet til fritidsboligene og den lokale verdiskapningen i kommuner med store hytteområder.

Hvis man leser de ovennevnte meldingene under ett og med hytte-brillene på, vil det etterlatte inntrykket lett bli at de sentrale myndighetene har hovedfokus på hvordan man skal planlegge de neste hyttefeltene på en bærekraftig måte. Det sies mye fornuftig om helse, fritid og bærekraft, men det nevnes lite om hvordan verdiskapningen best kan utvikles lokalt, basert på det som faktisk har vært hovedmotoren for eksempel i Valdres de siste ti-årene. Riktignok nevner Friluftsliv-meldingen at:

I takt med større velstand og mer fritid har tallet på og bruken av fritidsboliger i norske kommuner økt de siste par tiårene. Hyttene er større og har en høyere standard, som gjør at det blir lettere å bruke hytten som deltidsbolig, såkalte «second homes». Muligheten til å drive mer med friluftsliv er viktig for mange hytteeiere. Mer bruk av hytter og fritidsboliger, nye måter å bruke fritiden på og nye typer fritidsinteresser skaper potensial for mer friluftsliv. Med større tilstedeværelse vil også hyttefolket øke det lokale behovet for offentlige tjenester, og hyttebeboerne vil også i stadig større grad ta del i lokal samfunnsutvikling. Samtidig gir hyttefolket store muligheter for utvikling av det lokale næringslivet. I Valdres er det for eksempel beregnet at hytte-relatert næring overstiger 50 prosent av verdiskapningen i Valdres-kommunene. (s 105)

Men det tas ingen konsekvens av denne erkjennelsen – at mer enn 50% (!) av verdiskapningen lokalt er hytterelatert. Det er egentlig enorme næringsbeløp som her kun registreres, uten at det reflekteres i konkret politikk. I de fleste typiske reiselivskommunene

står i dag deltidsinnbyggerne for en langt større del av næringsgrunnlaget enn det tradisjonelle, hotellbaserte reiselivet. Og der bygges det årlig mange ganger flere fritidsboliger enn boliger for fastboende.

Betegnelsen *reiseliv* har tradisjonelt omfattet alle besøksreisende, inkludert hyttefolket. Denne forståelsen bør nå revideres:

- Allerede i 2005 het det i STM 21 (2004-5): ”I takt med økende urbanisering og velstand, blir det vanligere med en ”to-bolig-tilværelse” der grensen mellom bolig, fritidsbolig og arbeidsplasser på veg til å viskes ut.”(s.138)
- Kommunaldepartementet bestilte i allerede i 2008 en kunnskapsoversikt over “fritidsboligfenomenet” (fra Norsk senter for bygdeforskning).

Når det spesifikt gjelder fritidsboligfenomenet, viser forskningen (ref Skjeggedal og Overvåg m.fl.) bl.a. at

Det finnes over 450.000 hytter i Norge med en årlig tilvekst på 5-6000, fortrinnsvis høystandardhytter, i 1-4 timers avstand fra primærboligen i byen. At så mange urbane nordmenn lever en stadig større del av livet sitt “på hytta”, beskrives fra forskerhold som «*rekreasjonsmessig byspredning*».

Eiere av fritidsboliger har i praksis flere hjem – spesielt når fritidsboligen utvikles til en høystandard bolig. Når man har flere boliger, har man ikke nødvendigvis en rangordning, men boligene har ulike funksjoner. Slik sett blir hjemmet som begrep utvidet, det består av flere hus på ulike steder – som til sammen konstituerer flerhushjemmet. Nærhet til varer og tjenester i det rurale senteret gjør det enkelt å bo i bolig nr 2 i kortere eller lengre perioder.

Det kan derfor være relevant å dele reiselivsbegrepet i 2 deler:

- Korttidsbesøkende
- Deltidsinnbyggere

Forskerne i Østlandsforskning sier følgende om forskjellen mellom de to gruppene:

”Såvel turisme som flerhushjem-mobilitet innebærer reise fra ett overnattingssted til et annet for å rekreatere – men de er forskjellige ved det gjentatte mobilitetsmønsteret mellom to faste hus i det utvidete hjemmet som flerhushjem-livsstilen innebærer. Dette skaper en helt ny form for mobilitet, noe midt i mellom migrasjon og turisme.”

Dette er selvsagt en trend internasjonalt – ”second home” som fenomen er velkjent på 2000-tallet i publikasjoner i hele Europa (ref Provence, Marbella, Toscane osv) og resten av verden.

Videre påpeker forskerne at flerhushjemmet representerer en vedvarende økonomisk (mot)strøm fra sentrum til periferi i form av investeringer, vedlikehold og daglig forbruk knyttet til drift av familie og hjem.

De mener at flerhushjemmet har potensial til å endre sentrum-periferi-dynamikken i fjellkommuner – spesielt i Valdres hvor hyttenes betydning for kommunene er udiskutabel.

En politisk strategi kan derfor være å se på hvordan kommunen skal være et attraktivt vertskap for flerhushjem-familiene, både i etablering og senere drift. Her ligger det store muligheter for verdiskapning, og denne økonomiske "motstrømmen" er stadig tydeligere også i Valdres.

Denne effekten av deltidsinnbyggernes migrasjon har foreløpig gått under radaren til politikere sentralt og lokalt.

Og det er her vi gjerne ser at Opplandsbenken kan gjøre en jobb i forbindelse med behandlingen av de aktuelle stortingsmeldingene, med større vekt på de enorme effektene av hytterelatert verdiskapning (det er brukt mer spalteplass til reindriften enn på fritidsboligene...).

Og det finnes en del punkter som gjerne kan vektlegges sterkere:

- ..at kommunen aksepterer sin posisjon som hyttekommune
- ..at kommunen påtar seg rollen som vertskap også for sine deltidsinnbyggere
- ..at kommunen utnytter mulighetene som ligger i utviklingen av hytterelaterte tjenester, ikke bare ser på utgiftssiden i budsjettene

Politikken må bidra til

- å vise hvordan fritidsboligfenomenet kan benyttes konstruktivt i kommunens nærings- og kulturutvikling – i samspill og ikke i motspill med byene
- å beskrive motstrømmen fra byene i form av mennesker og kapital basert på flerhushjemmet til bruk for utviklingen av fjellkommunens vertsrolle og næringer basert på dette

Politikken må bidra til

- å beskrive hvordan attraktiviteten som vertskommune kan økes gjennom tiltak
  - for å bevare levende bygder
  - pleie av åpent kulturlandskap
  - seterdrift med beitedyr
  - tiltak mot gjengroing

Politikken må bidra til

- å beskrive hvilke endringer i kommunenes planstrategier som må til i dette samspillet, med infrastruktur som
  - masterplaner for sykkelveier, stier og løyper
  - regionale planer for turveier etc
  - bredbånd, også til hyttefeltene
- å beskrive krav til tjenestetilbud fra vertskommunene, basert på brukere, ikke antall fastboende

Politikken må bidra til

- å beskrive krav til deltakelse i høringer og i formelle møter med kommunale instanser for deltidsinnbyggerne, som pr definisjon ikke har lokal stemmerett der de har hjem nr 2
- erfaring har vist det verdifulle i å ha etablerte, åpne kommunikasjonslinjer, ellers kan utviklingen skje i betydelig motvind, og ofte i konflikt. Dette kan man altså unngå

Deltakelse = bli hørt

- "No taxation without representation"
- Del av eiendomsskatt til eget fond
- Bruken bestemmes sammen med hytteforeningene
- Hytteombud i kommunen?
  - Hjelp til deltidsinnbyggeren som trenger hjelp fra kommunen
  - Ansvar innad i admin. for å huske på hyttene

Politikken må bidra til

- at også langsiktige grunneiere ser seg tjent med at kommunen setter felles utviklingsmål
- Løypetraséer/stier/sykkelløyper
- Fellesgodefinansiering/løypekjøring
- Klipping
- Skilting
- Inngjerding

Hovedmål for en slik politikk

- Øket attraktivitet i kommunen for alle:
  - Korttidsbesøkende
  - Deltidsinnbyggere
  - Fastboende

Politikken bør derfor ta opp i seg

- betydningen av flerhus-hjemmet for verdiskapningen i kommunen
- hva som skal til for å fylle vertskapsrollen også for deltidsinnbyggerne

Oppsummert:

*Hva kan gjøres for bedre å tilrettelegge kommunenes **totale attraktivitet** som rekreasjonsområde for deltidsinnbyggerne fra urbane strøk. Det kan vise seg å være en særdeles lønnsom og fremtidsrettet strategi.*